

Carlo M. Cipolla

«ΕΠΕΚΔΕΙΞΕΙΣ»

Οι βασικοί
νόμοι
της
ανθρώπινης
ηλιθιότητας

Οι Βασικοί Νόμοι της
Ανθρώπινης Ηλιθιότητας

ΕΝΔΕΚΑΤΗ ΧΙΛΙΑΔΑ

ΚΕΔΡΟΣ

ISBN 978-960-04-4325-7

Τίτλος πρωτοτύπου:

Carlo M. Cipolla: «The Basic Laws of Human Stupidity»

Σημείωμα του Εκδότη

Οι Βασικοί Νόμοι της Ανθρώπινης Ηλιθιότητας γράφτηκαν αρχικά στα αγγλικά και εκδόθηκαν για πρώτη φορά το 1976 ιδιωτικά, σε περιορισμένο αριθμό αντίτυπων, με την ασυνήθιστη εκδοτική επωνυμία «Mad Millers»¹.

Ο συγγραφέας πίστευε ότι το μικρό δοκίμιό του θα μπορούσε να εκτιμηθεί πλήρως μόνο στη γλώσσα στην οποία είχε συνταχθεί, με αποτέλεσμα να αρνείται για μεγάλο χρονικό διάστημα κάθε πρόταση μετάφρασής του. Μόλις το 1988 συναίνεσε στην ιδέα της έκδοσής του στα ιταλικά, ως μέρος μιας συλλογής με τον τίτλο *Allegro ma non troppo*², η οποία περιείχε και το δοκίμιο

Πιτέρι, Κρασί (και Μαλλί) ως Κινητήριοι Μοχλοί της Κοινωνικής και Οικονομικής Ανάπτυξης το Μεσαίωνα, το οποίο επίσης είχε γραφτεί στα αγγλικά και εκδόθηκε ιδιωτικά από τους Mad Millers τα Χριστούγεννα του 1973.

Το *Allegro ma non troppo* έγινε ανάρπαστο τόσο στην Ιταλία όσο και σε όλες τις χώρες στις οποίες κυκλοφόρησε μεταφρασμένο. Ωστόσο, κατά ειρωνεία της τύχης, την οποία ο συγγραφέας αυτών των νόμων θα εκτιμούσε, δεν είχε εκδοθεί ποτέ στη γλώσσα στην οποία γράφτηκε.

Έτσι, σχεδόν ένα τέταρτο του αιώνα μετά την έκδοση του *Allegro ma non troppo*, αυτή, στην πραγματικότητα, είναι η πρώτη έκδοση που καθιστά το Οι Βασικοί Νόμοι της Ανθρώπινης Ηλιθιότητας διαθέσιμο στην αυθεντική του μορφή.

Οι Mad Millers προς τον αναγνώστη

Η ιδιωτική έκδοση του 1976 συνοδευόταν από το ακόλουθο εκδοτικό σημείωμα, που συντάχθηκε από τον ίδιο το συγγραφέα:

Οι Mad Millers τύπωσαν έναν περιορισμένο αριθμό αντιτύπων αυτού του βιβλίου, το οποίο δεν απευθύνεται σε χαζούς ανθρώπους, αλλά σε όσους αναγκάζονται να συνδιαλεχθούν περιστασιακά με τέτοιους ανθρώπους. Αν πρόσθετα πως κανένας από όσους πρόκειται να παραλάβουν αυτό το βιβλίο δε θα ήταν δυνατό να εμπίπτει στην περιοχή Η του βασικού διαγράμματος (διάγραμμα 1), θα ήμουν υπεραναλυτικός. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι καλύτερο να αναλύεις υπερβολικά παρά να υπάρχουν παρανοήσεις.

Γιατί, όπως είπε και ο Κινέζος φιλόσοφος, «Η φιλομάθεια είναι η πηγή της οικουμενικής σοφίας· αλλά αυτό δεν αποκλείει το γεγονός ότι περιστασιακά αποτελεί αφορμή παρεξηγήσεων μεταξύ φίλων».

Οι Βασικοί Νόμοι της Ανθρώπινης Ηλιθιότητας

Εισαγωγή

Οι ανθρώπινες σχέσεις βρίσκονται ομολογουμένως σε οικτρή κατάσταση. Αυτό ωστόσο δεν αποτελεί καινοφανές γεγονός. Όσο πίσω κι αν ανατρέξουμε, οι ανθρώπινες σχέσεις πάντοτε ήταν σε οικτρή κατάσταση. Το άγχος των προβλημάτων και της δυστυχίας που τα ανθρώπινα όντα πρέπει να υπομείνουν ως άτομα και ως μέλη οργανωμένων κοινωνιών είναι ουσιαστικά ένα υποπροϊόν του παντελώς απίθανου — και τολμώ να πω ανόητου - τρόπου με τον οποίο οργανώθηκε η ζωή από τις απαρχές της.

Μετά τον Δαρβίνο γνωρίζουμε πως έχουμε κοινή καταγωγή με τα κατώτερα μέλη του ζωικού βασιλείου - και τα σκουλήκια, όπως και οι ελέφαντες, αναγκάζονται να υπομείνουν το καθημερινό τους μερίδιο από δοκιμασίες, παθήματα και κακουχίες. Τα ανθρώπινα όντα όμως έχουν το προνόμιο να είναι υποχρεωμένα να υπομείνουν ένα επιπλέον φορτίο — ένα πλεόνασμα βασάνων που δημιουργούνται καθημερινά από μία ομάδα ατόμων μέσα στο ίδιο το ανθρώπινο είδος. Αυτή η ομάδα είναι πολύ πιο ισχυρή από τη Μαφία, το στρατιωτικοβιομηχανικό σύμπλεγμα ή το διεθνή κομμουνισμό - είναι μία ανοργάνωτη και αχαρτογράφητη ομάδα που δε διαθέτει αρχηγό ή πρόεδρο, δε διέπεται από κανονισμούς και ωστόσο κατορθώνει να δρα με άψογο συντονισμό, σαν να κατευθύνεται από κάποιο αόρατο χέρι, κατά τρόπο που η δράση του κάθε μέλους συμβάλλει δραματικά στην ενίσχυση και στην αύξηση της αποδοτικότητας των δραστηριοτήτων όλων των άλλων μελών. Η φύση, ο χαρακτήρας και η συμπεριφορά αυτής της ομάδας είναι το θέμα που πραγματεύονται οι ακόλουθες σελίδες.

Ας μου επιτραπεί να σημειώσω σε αυτό το σημείο, όσο πιο κατηγορηματικά γίνεται, πως αυτό το μικρό βιβλίο ούτε αποτελεί προϊόν κυνισμού, ούτε διατριβή στην ηττοπάθεια - όχι περισσότερο από ένα βιβλίο μικροβιολογίας. Οι ακόλουθες σελίδες αποτελούν στην πραγματικότητα το αποτέλεσμα μιας εποικοδομητικής απόπειρας αναγνώρισης, κατανόησης και συνεπώς πιθανής εξουδετέρωσης μιας από τις πλέον ισχυρές, σκοτεινές δυνάμεις που παρεμποδίζουν την ευημερία του ανθρώπου και την ευτυχία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Ο Πρώτος Βασικός Νόμος

Πρώτος Βασικός Νόμος της Ανθρώπινης Ηλιθιότητας υποστηρίζει χωρίς αμφισημίες πως:

«Πάντα και νομοτελειακά όλοι υποτιμούν τον αριθμό των ηλίθιων ατόμων που κυκλοφορούν στην κοινωνία»^{1*}.

1. Οι συντάκτες της Διαθήκης είχαν επίγνωση του Πρώτου Βασικού Νόμου και τον παρέφρασαν όταν δήλωσαν πως «stultorum infinitus est numerus», αλλά κατέφυγαν σε ποιητική υπερβολή. Ο αριθμός των ηλίθιων δεν μπορεί να είναι άπειρος, γιατί ο αριθμός των ζώντων ανθρώπων είναι πεπερασμένος.

* Ο Εκκλησιαστής από την ελληνική Αγία Γραφή στο στίχο 1:15 δηλώνει πώς «υστέρημα ού δυνήσεται αριθ-μηΘήναι». Η ερμηνεία του (Οι ελλείψεις δεν μπορούν να αριθμηθούν) διαφέρει από τη μετάφραση στα λατινικά (Vulgata) που σημαίνει ότι το πλήθος των ηλίθιων είναι άπειρο. (Σ.τ.Μ.,.)

Εν πρώτοις, η θέση φαντάζει επουσιώδης, ασαφής και τρομερά μικρόψυχη. Μία λεπτομερέστερη εξέταση ωστόσο αποκαλύπτει την εγκυρότητα του ισχυρισμού. Ανεξάρτητα από το πόσο μεγάλο μέγεθος εκτιμά κάποιος ότι έχει η ανθρώπινη ανοησία, επανειλημμένα και κατ' εξακολούθηση θα ξαφνιάζεται από το γεγονός πως:

α) Άνθρωποι που κάποτε θεωρούσε λογικούς και νοήμονες αποδεικνύονται αναίσχυντα ηλίθιοι.

β) Μέρα με τη μέρα, με εντεινόμενη μονοτονία, παρενοχλείται στις δραστηριότητές του από ηλίθια άτομα που εμφανίζονται ξαφνικά και απρόσμενα στα πιο ακατάλληλα μέρη και στις πιο απίθανες στιγμές.

Ο Πρώτος Βασικός Νόμος δε μου επιτρέπει να παραθέσω μία συγκεκριμένη αριθμητική αξία στο ποσοστό των ηλίθιων ατόμων μέσα στο συνολικό πληθυσμό: κάθε αριθμητική προσέγγιση θα αποδεικνύονταν μικρότερη της πραγματικής. Κατά συνέπεια, στις επόμενες σελίδες, θα συμβολίζω το ποσοστό των ηλίθιων ατόμων μέσα σε έναν πληθυσμό με το γράμμα η.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

Ο Δεύτερος Βασικός Νόμος

Οι πολιτισμικές τάσεις που στις μέρες μας είναι δημοφιλείς στη Δύση προκρίνουν μία ισότιμη προσέγγιση στη ζωή. Οι άνθρωποι αρέσκονται να θεωρούν τα ανθρώπινα όντα ως προϊόν μιας άρτια σχεδιασμένης μηχανής μαζικής παραγωγής. Ειδικά οι γενετιστές και οι κοινωνιολόγοι δείχνουν υπερβάλλοντα ζήλο στην προσπάθειά τους να αποδείξουν, με έναν εντυπωσιακό εξοπλισμό επιστημονικών δεδομένων και διατυπώσεων, πως όλοι οι άνθρωποι είναι από

φυσικού τους ίσοι και πως, αν κάποιοι είναι περισσότερο ίσοι από τους άλλους, αυτό οφείλεται στην ανατροφή και όχι στη φύση.

Διαχωρίζω τη θέση μου από αυτή τη γενικευμένη άποψη. Η εδραιωμένη πεποίθησή μου, που ενισχύεται από χρόνια παρατηρήσεων και πειραματισμών, είναι πως οι άνθρωποι δεν είναι ίσοι, πως ορισμένοι είναι ηλίθιοι και άλλοι όχι, και πως η διαφορά καθορίζεται από τη φύση και όχι από πολιτισμικούς συσχετισμούς ή παράγοντες. Κάποιος είναι ηλίθιος ακριβώς με τον τρόπο που κάποιος έχει κόκκινα μαλλιά· ένας άνθρωπος ανήκει στο σύνολο των ηλιθίων, όπως ο καθένας ανήκει σε μία ομάδα αίματος. Ο ηλίθιος γεννιέται ηλίθιος λόγω Θείας Πρόνοιας.

Παρότι είμαι πεπεισμένος ότι υπάρχει το ποσοστό η των ανθρώπων που είναι ηλίθιοι και πως αυτό ισχύει λόγω γενετικών χαρακτηριστικών, δεν είμαι ένας αντιδραστικός ο οποίος προσπαθεί να επανεισαγάγει συγκαλυμμένα τον ταξικό ή φυλετικό διαχωρισμό. Πιστεύω ακράδαντα πως η ηλιθιότητα είναι αναφαίρετο δικαίωμα όλων των ανθρώπινων ομάδων και κατανέμεται ομοιόμορφα σε όλη την κοινωνία σύμφωνα με μία σταθερή αναλογία. Αυτό το γεγονός εκφράζεται επιστημονικά με το Δεύτερο Βασικό Νόμο που αναφέρει πως:

«Η πιθανότητα να είναι ηλίθιο ένα συγκεκριμένο άτομο είναι ανεξάρτητη από οποιοδήποτε άλλο χαρακτηριστικό αυτού του ατόμου».

Σε αυτό τον τομέα, φαίνεται πως η Φύση όντως ξεπέρασε τον εαυτό της. Είναι ευρέως γνωστό πως η Φύση κατορθώνει, μάλλον μυστηριωδώς, να διατηρεί σταθερή τη σχετική συχνότητα ορισμένων φυσικών φαινομένων. Για παράδειγμα, είτε οι άνθρωποι πολλαπλασιάζονται στο Βόρειο 1 Ιόλο ή στον Ισημερινό, είτε τα ζευγάρια είναι από αναπτυγμένες ή υπανάπτυκτες χώρες, είτε είναι μαύρα, κόκκινα, λευκά ή κίτρινα, ο λόγος θηλυκών προς αρσενικά μεταξύ των νεογέννητων είναι σταθερός, με ένα πολύ μικρό προβάδισμα στα αρσενικά. Δε γνωρίζουμε τον τρόπο με τον οποίο η Φύση επιτυγχάνει αυτό το εκπληκτικό αποτέλεσμα, αλλά ξέρουμε πως, για να επιτευχθεί αυτό, η Φύση πρέπει να λειτουργεί με μεγάλους αριθμούς. Το πιο αξιοσημείωτο γεγονός σχετικά με τη συχνότητα της ηλιθιότητας είναι πως η Φύση επιτυγχάνει να εξισώσει αυτή τη συχνότητα με την πιθανότητα η, τελείως ανεξάρτητη από το μέγεθος της ομάδας. Συνεπώς ένας παρατηρητής ανακαλύπτει το ίδιο ποσοστό ηλιθίων είτε εξετάζει πολύ μεγάλα σύνολα ανθρώπων είτε έχει να κάνει με πολύ μικρές ομάδες ανθρώπων. Κανένα άλλο σύνολο μετρήσιμων φαινομένων δεν παρέχει τόσο εντυπωσιακές αποδείξεις για τη δύναμη της Φύσης.

Οι αποδείξεις ότι η μόρφωση είναι ανεξάρτητη της πιθανότητας η προέκυψαν από πειράματα που διεξήχθησαν σε μεγάλο αριθμό πανεπιστημίων σε ολόκληρο τον κόσμο. Ο πληθυσμός τους μπορεί να χωριστεί σε πέντε βασικές ομάδες: τους εργάτες, που δουλεύουν με μεροκάματο και κάνουν χειρωνακτικές εργασίες, τους καταρτισμένους υπαλλήλους, τους φοιτητές, το διοικητικό προσωπικό και τους καθηγητές.

Κάθε φορά που εξέταζα τους εργάτες, ανακάλυπτα ότι ένα κλάσμα η του πληθυσμού τους ήταν ηλίθιοι. Καθώς η τιμή τού η ήταν μεγαλύτερη από αυτή που περίμενα (Πρώτος Νόμος), και συντασόμενος με την επικρατούσα αντίληψη, αρχικά θεώρησα πως ο αποκλεισμός, η φτώχεια και η έλλειψη εκπαίδευσης ευθύνονταν γι' αυτό. Όμως, ανεβαίνοντας τα σκαλιά της κοινωνικής ιεραρχίας, ανακάλυψα πως το ίδιο ποσοστό υπήρχε και μεταξύ των ειδικευμένων υπαλλήλων και

των φοιτητών. Ακόμη πιο εντυπωσιακά ήταν τα αποτελέσματα στην ομάδα των καθηγητών. Είτε εξέταζα· ένα μεγάλο πανεπιστήμιο ή ένα μικρό κολέγιο, ένα φημισμένο ίδρυμα ή ένα άσημο, ανακάλυπτα πως το ίδιο κλάσμα η του πληθυσμού των καθηγητών ήταν ηλίθιοι. Τόσο κατάπληκτος έμεινα με τα αποτελέσματα, που φρόντισα να επεκτείνω την έρευνά μου σε μία ειδικά επιλεγμένη ομάδα, την πραγματική ελίτ, τους βραβευμένους με Νόμπελ. Το αποτέλεσμα επιβεβαίωσε την παντοδυναμία της Φύσης: ένα κλάσμα η των κατόχων του βραβείου Νομπέλ είναι ηλίθιοι.

Αυτή ήταν μία ιδέα που δύσκολα μπορούσα να αποδεχτώ και να αφομοιώσω, αλλά πολλά πειραματικά δεδομένα απέδειξαν το αληθές της θεμελιώδους πρότασης. Ο Δεύτερος Βασικός Νόμος είναι απaráβατος κανόνας και δεν επιδέχεται εξαιρέσεις. Το Κίνημα Ισότητας των Γυναικών θα παράσχει επιχειρήματα υπέρ του Δεύτερου Βασικού Νόμου, καθώς αποδεικνύει ότι τα ηλίθια άτομα έχουν την ίδια αναλογία τόσο στον αντρικό όσο και στο γυναικείο πληθυσμό. Οι κάτοικοι των υπανάπτυκτων χωρών του Τρίτου Κόσμου μπορούν να παρηγορηθούν με την απόδειξη πως τελικά οι κάτοικοι των αναπτυγμένων χωρών δεν είναι και τόσο αναπτυγμένοι. Ωστόσο, ανεξάρτητα από το πόσο αρεστός είναι ο Δεύτερος Βασικός Νόμος, τα συμπεράσματά του είναι τρομακτικά: από το Νόμο εξάγεται το συμπέρασμα πως, είτε συναναστραφείς διακεκριμένα άτομα είτε αποσυρθείς στην Πολυνησία με τους κυνηγούς κεφαλών είτε κλειστείς σε μοναστήρι ή αποφασίσεις να περάσεις το υπόλοιπο της ζωής σου συντροφιά με πανέμορφες και αισθησιακές γυναίκες, έχεις να αντιμετωπίσεις πάντα το ίδιο ποσοστό ηλίθιων ανθρώπων — το οποίο ποσοστό (σύμφωνα με τον Πρώτο Νόμο) πάντα θα υπερβαίνει τις εκτιμήσεις σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

Ένα Τεχνικό Διάλειμμα

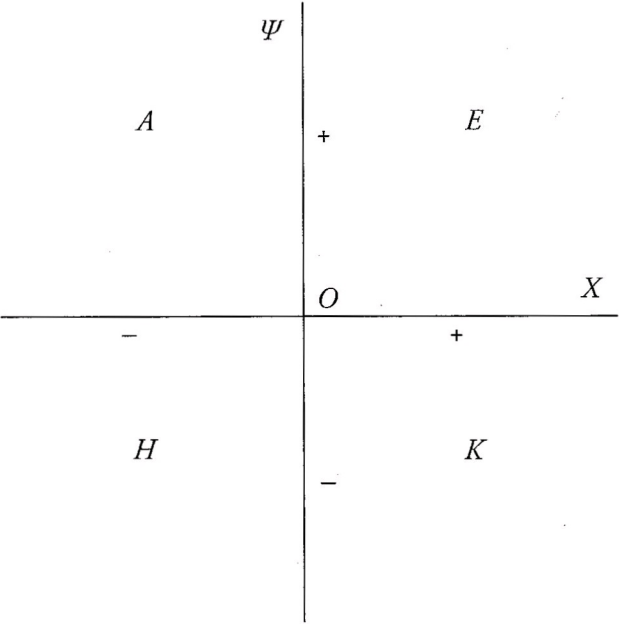
Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αποσαφηνίσουμε την έννοια της ανθρώπινης ηλιθιότητας και να ορίσουμε τα *dramatis persona*.

Όλα τα άτομα χαρακτηρίζονται από διαφορετικού βαθμού προδιάθεση για κοινωνικοποίηση. Υπάρχουν άνθρωποι για τους οποίους η οποιαδήποτε επαφή με άλλους ανθρώπους αποτελεί επώδυνη αναγκαιότητα. Στην κυριολεξία, αναγκάζονται να υπομένουν άλλους ανθρώπους και οι άλλοι άνθρωποι αναγκάζονται να υπομένουν αυτούς. Στο άλλο άκρο του φάσματος υπάρχουν άτομα που είναι απόλυτα ανίκανα να ζήσουν μόνα τους και είναι διατεθειμένα να περάσουν την ώρα τους με ανθρώπους που δε συμπαθούν πραγματικά αντί να είναι μόνοι. Μεταξύ αυτών των δύο άκρων, υπάρχει μία τεράστια ποικιλία ιδιοσυγκρασιών, παρότι η συντριπτική πλειονότητα των ανθρώπων έγκειται πλησιέστερα στον τύπο που δεν αντέχει τη μοναξιά από ό,τι στον τύπο που δεν αντέχει τη συναναστροφή με τους ανθρώπους. Ο Αριστοτέλης είχε αναγνωρίσει αυτό το γεγονός όταν έγραψε ότι «Ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ζώο*» και η εγκυρότητα της δήλωσής του καταδεικνύεται από το γεγονός ότι δρούμε στα πλαίσια κοινωνικών ομάδων, από το ότι υπάρχουν περισσότεροι έγγαμοι από εργένηδες και γεροντοκόρες, από το γεγονός ότι τόσα έξοδα και χρόνος σπαταλιούνται σε κουραστικά και πληκτικά κοκτέιλ πάρτι και από το ότι η λέξη μοναξιά έχει συνήθως αρνητική φόρτιση.

* Φράση από τα Πολιτικά του Αριστοτέλη: «Φύσει μεν εστιν άνθρωπος ζών πολιτικών». (Σ.τ.Μ.)

Ανεξάρτητα από το αν κάποιος ανήκει στον τύπο του ερημίτη ή του κοινωνικού, συναναστρέφεται άλλους ανθρώπους, αν και σε διαφορετικό βαθμό. Ακόμη και οι ερημίτες γνωρίζουν περιστασιακά άλλους ανθρώπους. Επιπρόσθετα, κάποιος είναι δυνατό να ασκεί επιρροή στα ανθρώπινα όντα αποφεύγο-ντάς τα. Εκείνο που θα μπορούσα να πράξω για ένα άτομο ή μία ομάδα αλλά δεν έπραξα έχει κόστος σε ευκαιρίες (δηλαδή, απώλεια κέρδους ή ζημία) για το συγκεκριμένο άτομο ή την ομάδα. Το ηθικό δίδαγμα της ιστορίας είναι ότι ο καθένας από εμάς έχει ένα ισοζύγιο με όλους τους υπόλοιπους. Από κάθε δράση ή μη δράση ο καθένας από εμάς αποκομίζει ένα κέρδος ή μία ζημία και ταυτόχρονα κάποιος προκαλεί κέρδη ή ζημίες σε κάποιον άλλο. Τα κέρδη και οι ζημίες μπορούν εύκολα να αποδοθούν με ένα διάγραμμα, και το βασικό διάγραμμα χρησιμοποιείται γι’ αυτόν το σκοπό.

Το διάγραμμα αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο άτομο - ας πούμε στον Τομ. Στον άξονα Χ μετριοούνται τα κέρδη που αποκομίζει ο Τομ από τις πράξεις του. Στον άξονα Ψ του γραφήματος μετριοούνται τα οφέλη που αποκομίζει ένα άλλο άτομο ή ομάδα ατόμων από τις πράξεις του Τομ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Το κέρδος μπορεί να είναι θετικό, μηδενικό ή αρνητικό - με το αρνητικό κέρδος να είναι στην ουσία ζημία. Στον άξονα Χ τα κέρδη του Τομ μετριοούνται δεξιά από το σημείο Ο και οι ζημίες του στα αριστερά του σημείου Ο. Στον άξονα Ψ προσμετροούνται τα κέρδη και οι ζημίες ατόμου ή ατόμων με τα οποία συναναστράφηκε ο Τομ, πάνω και κάτω από το σημείο Ο αντίστοιχα.

Για να διευκρινιστούν όλα αυτά, ας χρησιμοποιήσουμε ένα υποθετικό παράδειγμα και ας ανατρέξουμε στο διάγραμμα 1. Ο Τομ προβαίνει σε μία πράξη που επηρεάζει τον Ντικ. Αν ο Τομ αποκομίζει από την πράξη του ένα κέρδος και ο Ντικ υφίσταται από την ίδια πράξη μία ζημία, η πράξη θα σημειωθεί στο διάγραμμα με μία τελεία σε κάποιο σημείο της περιοχής Κ.

Τα κέρδη και οι ζημίες μπορούν να υπολογιστούν σε δολάρια ή φράγκα, αν κάποιος το επιθυμεί, αλλά πρέπει να συνυπολογιστούν και οι ψυχολογικές και συναισθηματικές ανταμοιβές και οφέλη όπως και οι ψυχολογικές και συναισθηματικές επιβαρύνσεις. Αυτές είναι αφηρημένες έννοιες και

είναι πολύ δύσκολο να μετρηθούν σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια. Η ανάλυση κό-στους-αποτελεσματικότητας μπορεί να συμβάλει να ξεπεραστεί το πρόβλημα, αν και όχι πλήρως, αλλά δε θέλω να κουράσω τον αναγνώστη με τέτοιες τεχνικές λεπτομέρειες: ένα ποσοστό απροσδιοριστίας είναι αναπόφευκτο πως θα επηρεάσει τη μέτρηση, αλλά δεν επηρεάζει την ουσία της υπόθεσης. Ένα σημείο όμως πρέπει να καταστεί σαφές. Όταν εξετάζουμε την πράξη του Τομ, κάνουμε χρήση των αξιών του Τομ, αλλά πρέπει να στηριχτούμε στις αξίες του Ντικ και όχι στις αξίες του Τομ για να αποφανθούμε για τα κέρδη του Ντικ (θετικά ή αρνητικά). Πολύ συχνά αυτή η αρχή της ισονομίας ξεχνιέται και πολλά δεινά πηγάζουν από την αδυναμία εφαρμογής αυτής της στοιχειωδώς πολιτισμένης θεώρησης. Ας μου επιτραπεί να καταφύγω για μία ακόμη φορά σε ένα τετριμμένο παράδειγμα. Ο Τομ χτυπάει τον Ντικ στο κεφάλι και αποκομίζει ευχαρίστηση από την ενέργειά του. Μπορεί να προφασιστεί ότι ο Ντικ ενθουσιάστηκε που τον χτύπησε στο κεφάλι. Ο Ντικ ωστόσο πιθανά να μη συμμερίζεται την άποψη του Τομ. Μάλιστα, ίσως θεωρεί το χτύπημα που δέχτηκε στο κεφάλι δυσάρεστο γεγονός. Το κατά πόσο το χτύπημα στο κεφάλι του Ντικ ήταν κέρδος ή ζημία για τον Ντικ πρέπει να το αποφασίσει ο Ντικ και όχι ο Τομ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Ο Τρίτος (και Χρυσός) Βασικός Νόμος

ο Τρίτος Βασικός Νόμος συμπεραίνει, παρ' όλο που δεν το αναφέρει ρητώς, ότι τα ανθρώπινα όντα εντάσσονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες: στους ανήμπορους, στους ευφυείς, στους κακοποιούς και στους ηλίθιους. Ο διορατικός αναγνώστης εύκολα θα αναγνωρίσει ότι αυτές οι τέσσερις κατηγορίες αντιστοιχούν στις τέσσερις περιοχές Ψ, Ε, Κ και Η του βασικού διαγράμματος.

Αν ο Τομ προβεί σε μία ενέργεια και υποστεί μία ζημία, ενώ παράγει κέρδος για τον Ντικ, το σημείο του Τομ θα τοποθετηθεί στην περιοχή Α: ο Τομ έδρασε ως ανήμπορος. Αν ο Τομ προβεί σε μία ενέργεια η οποία του αποφέρει κέρδος και παράλληλα αποφέρει κέρδος και στον Ντικ, το σημείο του Τομ θα τοποθετηθεί στην περιοχή Ε: ο Τομ έδρασε με ευφυΐα. Αν ο Τομ προβεί σε μία ενέργεια η οποία του αποφέρει κέρδος και παράλληλα ζημιώνει τον Ντικ, το σημείο του Τομ θα τοποθετηθεί στην περιοχή Κ, ο Τομ έδρασε ως κακοποιός. Η ηλιθιότητα σχετίζεται με την περιοχή Η και με όλα τα σημεία στον άξονα Ψ κάτω από το σημείο Ο.

Όπως διευκρινίζεται σαφώς από τον Τρίτο Βασικό Νόμο:

«Ηλίθιος ονομάζεται το άτομο που οι πράξεις του προκαλούν ζημιές σε ένα άλλο άτομο ή σε μία ομάδα ατόμων, χωρίς το ίδιο να αποκομίζει κέρδη, ενώ πιθανά να υφίσταται ακόμη και ζημιές».

Όταν έρχονται αντιμέτωποι για πρώτη φορά με τον Τρίτο Βασικό Νόμο, οι λογικοί άνθρωποι ενστικτωδώς αντιδρούν με αισθήματα σκεπτικισμού και δυσπιστίας. Είναι γεγονός πως οι λογικοί άνθρωποι αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο να συλλάβουν και να κατανοήσουν την παράλογη συμπεριφορά. Αλλά ας αφήσουμε για λίγο το ευγενές πεδίο της θεωρίας και ας εξετάσουμε πραγματιστικά την καθημερινή μας ζωή. Όλοι μπορούμε να θυμηθούμε περιστατικά στα οποία η δράση ενός προσώπου είχε αποτέλεσμα αυτός να κερδίσει και εμείς να ζημιωθούμε - έχουμε

έρθει σε επαφή με κακοποιούς. Μπορούμε επίσης να θυμηθούμε περιπτώσεις στις οποίες ένα πρόσωπο προέβη σε μία πράξη, με αποτέλεσμα εκείνος να ζημιωθεί και εμείς να αποκομίσουμε όφελος — έχουμε έρθει σε επαφή με ανήμπορους¹.....[1. Προσέξτε την αναγκαία συνθήκη «ένα πρόσωπο προέβη σε μία πράξη». Το γεγονός ότι αίνος έπραξε είναι καθοριστικό στην τεκμηρίωση της ανικανότητάς του. Αν εγώ είχα προβεί στην πράξη που είχε ως αποτέλεσμα δικό μου κέρδος και δική του ζημία, τότε η ετυμηγορία θα ήταν διαφορετική: θα σήμαινε πως εγώ είμαι κακοποιός.]

Θυμόμαστε περιστατικά που μία πράξη ενός προσώπου είχε αποτέλεσμα αμοιβαίο όφελος και για τους δύο συναλλασσόμενους — ήταν ευφυής. Τέτοια περιστατικά πράγματι συμβαίνουν. Αλλά, αν το συλλογιστείτε προσεκτικά, πρέπει να παραδεχτείτε ότι αυτά τα γεγονότα δεν είναι εκείνα που διανθίζουν με μεγαλύτερη συχνότητα την καθημερινή μας ζωή. Η καθημερινότητά μας απαρτίζεται συνήθως από περιστάσεις στις οποίες χάνουμε χρήματα και/ή χρόνο και/ή ενέργεια και/ή όρεξη, ευδιαθεσία και ευεξία λόγω των απροσδόκητων ενεργειών κάποιου παράλογου πλάσματος που δεν έχει τίποτα να κερδίσει και όντως δεν κερδίζει τίποτα προκαλώντας μας ταπείνωση, δυσκολίες ή βλάβες. Κανείς δεν ξέρει, καταλαβαίνει ή μπορεί να εξηγήσει γιατί αυτό το παράλογο πλάσμα κάνει τα όσα κάνει. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει εξήγηση - ή μάλλον, υπάρχει μία και μοναδική εξήγηση: το εν λόγω άτομο είναι ηλίθιος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Συχνότητα Κατανομής

Οι πράξεις των περισσότερων ανθρώπων δε χαρακτηρίζονται από συνέπεια. Υπό ορισμένες συνθήκες ένα άτομο αντιδρά ευφυώς και υπό διαφορετικές συνθήκες το ίδιο άτομο επιδεικνύει ανημποριά. Η μόνη σημαντική εξαίρεση στον κανόνα εμφανίζεται στα ηλίθια άτομα που φυσιολογικά παρουσιάζουν μία ισχυρή προδιάθεση για απόλυτη συνέπεια σε κάθε τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Από τα προλεχθέντα, δε συνεπάγεται πως μπορούμε να απεικονίσουμε στο βασικό διάγραμμα μόνο ηλίθια άτομα. Μπορούμε να υπολογίσουμε για κάθε άτομο το σταθμισμένο μέσο όρο, στο πεδίο του διαγράμματος 1, εντελώς ανεξάρτητα από το βαθμό ασυνέπειάς του. Ένα ανήμπορο άτομο μπορεί περιστασιακά να φερθεί ευφυώς και σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να δράσει ως κακοποιός. Αλλά εφόσον το εν λόγω άτομο είναι κατά βάση ανήμπορος, η δράση του, ως επί το πλείστον, θα διαθέτει τα χαρακτηριστικά της ανημποριάς. Συνεπώς, ο σταθμισμένος μέσος όρος του συνόλου των πράξεων ενός τέτοιου ατόμου θα τον κατατάξει στο τεταρτημόριο Α του βασικού γραφήματος.

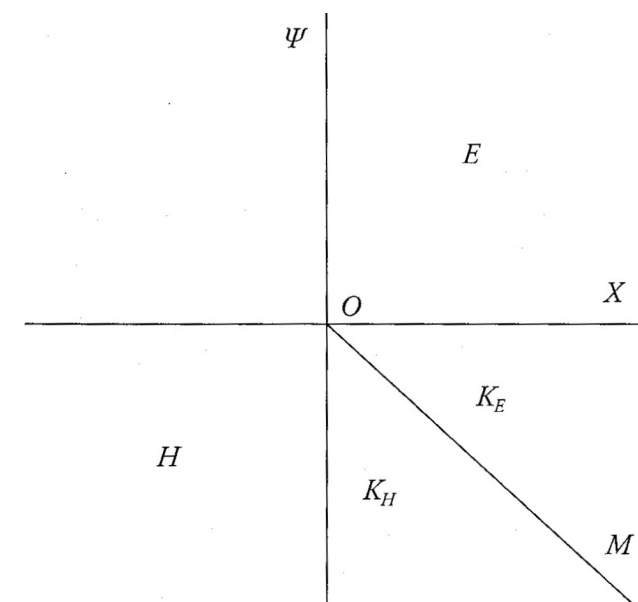
Το γεγονός πως είναι εφικτό να παρασταθούν στο γράφημα άτομα αντί για τις πράξεις τους επιτρέπει μία ορισμένη παρέκκλιση αναφορικά με την κατανομή των τύπων του κακοποιού και

του ηλίθιου.

Ο απόλυτος κακοποιός είναι αυτός που, με τις πράξεις του, προκαλεί σε άλλα άτομα ζημίες ίσες με τα κέρδη του. Η απλούστερη μορφή απάτης είναι η κλοπή. Ένα άτομο που σου κλέβει 100 λίρες, χωρίς να σου προκαλέσει άλλη ζημία ή βλάβη, είναι ο απόλυτος κακοποιός - εσύ ζημιώνεσαι 100 λίρες και αυτός κερδίζει 100 λίρες. Στο βασικό διάγραμμα οι απόλυτοι κακοποιοί θα εμφανίζονταν σε μία γραμμή που διχοτομεί την περιοχή K σε δυο απόλυτα συμμετρικές υποπεριοχές (η γραμμή που ορίζεται από τα σημεία OM του διαγράμματος 2).

Ωστόσο, οι «απόλυτοι» κακοποιοί είναι σχετικά λίγοι. Η γραμμή που διέρχεται από τα σημεία OM χωρίζει την περιοχή K σε δυο υποπεριοχές, K_E και K_H , και η μεγάλη πλειονότητα των κακοποιών εντάσσεται σε μία από τις δύο υποπεριοχές.

Οι κακοποιοί που εντάσσονται στην περιοχή K_E είναι εκείνα τα άτομα των οποίων οι πράξεις τούς αποφέρουν μεγαλύτερα κέρδη από τις ζημίες που προκαλούν σε άλλους ανθρώπους. Όλοι οι κακοποιοί που δικαιούνται μία θέση στην περιοχή K_E είναι κακοποιοί με υπόβαθρο ευφυΐας και, όσο πλησιάζουν στη δεξιά πλευρά του άξονα X , μοιράζονται όλο και πιο πολλά από τα χαρακτηριστικά του ευφυούς ανθρώπου. Δυστυχώς, τα άτομα που αξίζουν μία θέση στην περιοχή K_E δεν είναι πολυπληθής ομάδα. Η πλειονότητα των κακοποιών κατατάσσεται στην περιοχή K_H .

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Τα άτομα που εντάσσονται σε αυτή την κατηγορία είναι εκείνα των οποίων οι πράξεις αποφέρουν για τους ίδιους μικρότερα κέρδη από τις ζημίες που προκαλούν σε άλλους ανθρώπους. Αν κάποιος σε σκοτώσει για να σου αποσπάσει πενήντα λίρες ή αν σε δολοφονήσει για να περάσει ένα Σαββατοκύριακο στο Μόντε Κάρλο με τη γυναίκα σου, μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα πως δεν είναι απόλυτος κακοποιός.

Ακόμη και χρησιμοποιώντας τις δικές του αξίες για να υπολογίσουμε τα δικά του κέρδη (αλλά χρησιμοποιώντας πάντα τις δικές σου αξίες, για να υπολογίσουμε τις δικές σου ζημίες)

κατατάσσεται στην περιοχή K_H πολύ κοντά στα όρια της απόλυτης ηλιθιότητας. Οι στρατηγοί που προκαλούν τρομερές καταστροφές και αναρίθμητες απώλειες με αντάλλαγμα μία προαγωγή ή ένα μετάλλιο εμπίπτουν στην ίδια κατηγορία.

Η συχνότητα κατανομής των ηλίθιων ατόμων είναι εντελώς διαφορετική από αυτή των κακοποιών. Εκεί που οι κακοποιοί είναι μάλλον διασκορπισμένοι σε μία περιοχή, οι ηλίθιοι βρίσκονται σε μεγάλες συγκεντρώσεις κατά μήκος μίας γραμμής, ειδικά στον άξονα Ψ κάτω από το σημείο O . Η αιτία γι' αυτό είναι ότι η συντριπτική πλειονότητα των ηλίθιων ανθρώπων είναι ουσιαστικά και ανεπανόρθωτα ηλίθιοι - με άλλα λόγια, επιμένουν πεισματικά να προκαλούν βλάβες και ζημιές σε άλλους ανθρώπους χωρίς να αποκομίζουν κάποιο κέρδος, θετικό ή αρνητικό. Υπάρχουν όμως και άνθρωποι που με τις απίθανες πράξεις τους, εκτός από τις ζημιές που προκαλούν σε άλλα άτομα, καταφέρνουν να βλάπτουν και τον εαυτό τους. Πρόκειται για ένα είδος υπερ-ηλιθίων που, στο σύστημα αναφοράς μας, θα εμφανίζονται κάπου στην περιοχή H , αριστερά του άξονα Ψ .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

Ηλιθιότητα και Εξουσία

Όπως όλα τα ανθρώπινα όντα, έτσι και οι ηλίθιοι άνθρωποι παρουσιάζουν τεράστιες διακυμάνσεις αναφορικά με τη δυνατότητά τους να επηρεάζουν τους συνανθρώπους τους. Ορισμένοι ηλίθιοι άνθρωποι υπό φυσιολογικές συνθήκες προκαλούν μόνο περιορισμένες ζημιές, ενώ άλλοι καταφανώς επιτυγχάνουν να προκαλούν ανείπωτες και εκτεταμένες καταστροφές όχι απλά σε ένα ή δύο άτομα αλλά σε ολόκληρες κοινότητες ή κοινωνίες. Το καταστρεπτικό δυναμικό του ηλίθιου ατόμου συναρτάται από δύο κύριους παράγοντες. Πρώτα από όλα, εξαρτάται από το γενετικό παράγοντα. Μερικά άτομα κληρονομούν εξαιρετικές δόσεις του γονιδίου της ηλιθιότητας και ελέω κληρονομικότητας ανήκουν εκ γενετής στην αριστοκρατία της ομάδας τους. Ο δεύτερος παράγοντας που καθορίζει το δυναμικό ενός ηλίθιου ατόμου σχετίζεται με την ισχύ και τις ευθύνες της θέσης που καταλαμβάνει στην κοινωνία. Μεταξύ των γραφειοκρατών, των στρατηγών, των πολιτικών και των αρχηγών κρατών είναι αρκετά εύκολο να εντοπιστούν εξαιρετικά παραδείγματα, ουσιαστικά, ηλίθιων ανθρώπων, των οποίων η καταστροφική δυνατότητα είχε (ή έχει) αυξηθεί τρομακτικά λόγω της θέσης εξουσίας που κατείχαν (ή κατέχουν). Δε θα πρέπει εδώ να παραβλέψουμε και τους θρησκευτικούς αξιωματούχους.

Το ερώτημα, που συχνά εγείρουν οι λογικοί άνθρωποι, είναι πώς και γιατί τα ηλίθια άτομα καταφέρνουν να καταλάβουν υπεύθυνες θέσεις εξουσίας.

Η τάξη και οι κάστες ήταν οι κοινωνικές ρυθμίσεις που σταθερά ευνοούσαν την προώθηση ηλίθιων ατόμων σε θέσεις εξουσίας, στις περισσότερες κοινωνίες πριν από τη βιομηχανική επανάσταση. Η θρησκεία ήταν ένας ακόμη παράγοντας που συνέτεινε στην επιδείνωση του φαινομένου. Στο σύγχρονο εκβιομηχανισμένο κόσμο, οι τάξεις και οι κάστες έχουν ξορκιστεί τόσο ως λέξεις αλλά και ως έννοιες, και η θρησκεία φθίνει. Αλλά αντί για τάξεις και κάστες έχουμε πολιτικά κόμματα και γραφειοκρατία, και αντί για θρησκεία έχουμε τη δημοκρατία. Σε

ένα δημοκρατικό σύστημα, οι βουλευτικές εκλογές είναι ένα αποτελεσματικότατο εργαλείο για να διασφαλιστεί σταθερό το ποσοστό η μεταξύ των ισχυρών. Πρέπει να μην ξεχνάμε πως, σύμφωνα με το Δεύτερο Βασικό Νόμο, ένα ποσοστό η του εκλογικού σώματος είναι ηλίθιοι άνθρωποι και οι εκλογές παρέχουν σε όλους τους μία θαυμάσια ευκαιρία για να βλάψουν όλους τους υπόλοιπους χωρίς να κερδίσουν το παραμικρό από τις ενέργειές τους. Το επιτυγχάνουν συμβάλλοντας στη συντήρηση του ποσοστού η μεταξύ αυτών που κατέχουν την εξουσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

Η Δύναμη της Ηλιθιότητας

Δεν είναι δύσκολο να κατανοήσουμε πώς η κοινωνική, πολιτική και θεσμική ισχύς μεγεθύνει το καταστρεπτικό δυναμικό ενός ηλίθιου ανθρώπου. Αλλά πρέπει και να εξηγήσουμε και να αντιληφθούμε τι ακριβώς είναι αυτό που καθιστά ένα ηλίθιο άτομο τόσο επικίνδυνο για τους άλλους ανθρώπους - ή, με άλλα λόγια, σε τι συνίσταται η δύναμη της ηλιθιότητας.

Στην ουσία, οι ηλίθιοι άνθρωποι είναι επικίνδυνοι και επιβλαβείς επειδή οι λογικοί άνθρωποι δυσκολεύονται να συλλάβουν και να κατανοήσουν την παράλογη συμπεριφορά. Ένα ευφυές άτομο πιθανά να κατανοήσει τη λογική ενός κακοποιού. Οι πράξεις των κακοποιών ακολουθούν ένα σχέδιο με κάποια συλλογιστική - επίβουλη συλλογιστική μεν, αλλά παρ' όλα αυτά συλλογιστική. Ο κακοποιός επιθυμεί ενεργητικό στο λογαριασμό του. Εφόσον δεν είναι αρκετά έξυπνος ώστε να σχεδιάσει πρακτικές που θα του αποφέρουν όφελος και παράλληλα θα ωφελήσουν κι εσάς, θα παραγάγει το ενεργητικό του προκαλώντας παθητικό στο δικό σας λογαριασμό. Η συμπεριφορά του είναι κατακριτέα, αλλά διέπεται από μία λογική, και ένας λογικός άνθρωπος μπορεί να την προβλέψει. Μπορείς να μαντέψεις πώς θα ενεργήσει ένας κακοποιός, τους κακόβουλους χειρισμούς του και τις υστερόβουλες φιλοδοξίες του και συχνά είναι εφικτό να θωρακίσεις τις άμυνές σου.

Με ένα ηλίθιο άτομο, αυτό είναι παντελώς αδύνατο, όπως εξηγείται από τον Τρίτο Βασικό Νόμο. Ένα ηλίθιο πλάσμα σε κατατρέχει χωρίς λόγο, χωρίς να προσβλέπει σε κάποιο πλεονέκτημα, χωρίς σχέδιο ή μεθόδευση και στις πλέον ακατάλληλες στιγμές και μέρη. Όταν αντιμετωπίζεις ένα ηλίθιο άτομο, βρίσκεσαι ολοκληρωτικά στο έλεός του.

Επειδή οι ενέργειες του ηλίθιου ατόμου δε διέπονται από τους νόμους της λογικής, συνεπάγεται ότι:

α) η επίθεση, κατά κανόνα, σε βρίσκει απροετοίμαστο.

β) ακόμη και όταν κάποιος αντιληφθεί ότι δέχεται επίθεση, αδυνατεί να οργανώσει λογικά αντίμετρα, γιατί η ίδια η επίθεση στερείται λογικής δομής.

Το γεγονός πως οι δραστηριότητες και οι ενέργειες του ηλίθιου πλάσματος είναι απόλυτα αλλοπρόσαλλες και παράλογες δεν καθιστά μόνο την άμυνα προβληματική αλλά και την όποια αντεπίθεση εξαιρετικά δύσκολη - σαν να προσπαθείς να στοχεύσεις ένα αντικείμενο που μπορεί να κινηθεί με τις πιο απίθανες και απροσδόκητες κινήσεις. Αυτό είναι που και ο Ντίκενς και ο

Σίλβερ³ είχαν κατά νου, όταν ο πρώτος παρέθετε⁴ πως «με ηλιθιότητα και καλή πέψη ο άνθρωπος μπορεί να υπομείνει αρκετά» και ο τελευταίος έγραφε πως «ενάντια στην ηλιθιότητα ακόμη και οι Θεοί αγωνίζονται μάταια».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

Ο Τέταρτος Βασικός Νόμος

Το γεγονός πως οι ανήμποροι άνθρωποι, δηλαδή αυτοί που στη μέθοδο υπολογισμού μας εντάσσονται στην περιοχή Α, συνήθως δεν αντιλαμβάνονται πόσο επικίνδυνοι είναι οι ηλίθιοι δεν προκαλεί και μεγάλη έκπληξη. Η αδυναμία τους είναι απλά μία ακόμη εκδήλωση της ανημποριάς τους. Το πραγματικά εκπληκτικό γεγονός ωστόσο είναι πως και οι ευφυείς άνθρωποι και οι κακοποιοί συχνά παραγνωρίζουν την καταστρεπτική δύναμη η οποία είναι σύμφυτη της ηλιθιότητας. Είναι εξαιρετικά δύσκολο να εξηγηθεί γιατί συμβαίνει κάτι τέτοιο, και το μόνο που μπορούμε να σχολιάσουμε είναι πως οι ευφυείς άνθρωποι, αλλά και οι κακοποιοί, συχνά όταν έρχονται αντιμέτωποι με ηλίθια άτομα κάνουν το λάθος να ενδίδουν σε αισθήματα αυταρέσκειας και περιφρόνησης, αντί να εκκρίνουν άμεσα επαρκείς ποσότητες αδρεναλίνης και να οργανώσουν τις άμυνές τους.

Είναι εύκολο κάποιος να μπει στον πειρασμό και να θεωρήσει ότι ο ηλίθιος άνθρωπος βλάπτει μόνο τον εαυτό του, αλλά έτσι συγχέει την ηλιθιότητα με την ανημποριά. Σε ορισμένες περιπτώσεις, κάποιος μπορεί να μπει στον πειρασμό να σχετιστεί με ένα ηλίθιο άτομο ώστε να το χρησιμοποιήσει για την επίτευξη των στόχων του. Ένας τέτοιος χειρισμός δεν μπορεί παρά να έχει καταστροφικές συνέπειες γιατί α) βασίζεται σε μία απόλυτη παρεξήγηση της στοιχειώδους φύσης της ηλιθιότητας και β) παρέχει στο ηλίθιο άτομο διευρυμένο πεδίο δράσης για την εξάσκηση των χαρισμάτων του. Ορισμένοι τρέφουν ελπίδες πως μπορούν να χειραγωγήσουν τους ηλίθιους και ως ένα βαθμό κάποιοι μπορεί και να το κατορθώσουν. Όμως, λόγω της αλλοπρόσαλλης συμπεριφοράς των ηλιθίων, είναι αδύνατον να προβλεφθούν όλες οι πράξεις και οι αντιδράσεις ενός ηλίθιου ατόμου και αργά ή γρήγορα θα συντρίβουν από τις απρόβλεπτες ενέργειες του ανόητου συνεταίρου.

Τα παραπάνω συνοψίζονται σαφώς στον Τέταρτο Βασικό Νόμο που δηλώνει πως:

«Οι μη ηλίθιοι άνθρωποι πάντα υποτιμούν την καταστροφική ισχύ των ηλίθιων ατόμων. Συγκεκριμένα, οι μη ηλίθιοι άνθρωποι συνέχεια παραβλέπουν πως η συναναστροφή και/ή ο συγχρωτισμός με ηλίθια άτομα απαρέγκλιτα αποδεικνύεται μοιραίο λάθος, ανεξάρτητα από τη χρονική στιγμή, την τοποθεσία και τις συνθήκες».

Μέσα στους αιώνες και στις χιλιετίες, στη δημόσια και στην ιδιωτική ζωή, αναρίθμητα άτομα δεν έδωσαν τη δέουσα σημασία στον Τέταρτο Βασικό Νόμο και αυτή η αβλεψία έχει στοιχίσει στην ανθρωπότητα ανυπολόγιστες απώλειες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IX

Μακροανάλυση και ο Πέμπτος Βασικός Νόμος

Ο προβληματισμός στο τέλος του προηγούμενου κεφαλαίου προσφέρεται για μία μακροσκοπικού τύπου ανάλυση όπου, αντί να εξετάζουμε το ατομικό συμφέρον, εξετάζουμε το συμφέρον της κοινωνίας, που σε αυτό το πλαίσιο εκλαμβάνεται ως το αλγεβρικό άθροισμα των προσωπικών περιπτώσεων. Η πλήρης κατανόηση του Πέμπτου Βασικού Νόμου είναι αναγκαία για την πραγματοποίηση της ανάλυσης. Ας μας επιτραπεί να προσθέσουμε παρενθετικά σε αυτό το σημείο πως, από τους Πέντε Βασικούς Νόμους, ο Πέμπτος είναι ο γνωστότερος και το συμπέρασμά του παρατίθεται πολύ συχνά. Ο Πέμπτος Βασικός Νόμος δηλώνει πως:

«Ο ηλίθιος άνθρωπος είναι το πιο επικίνδυνο είδος ανθρώπου».

Το πόρισμα που προκύπτει από τον Πέμπτο Βασικό Νόμο είναι ότι:

«Ο ηλίθιος άνθρωπος είναι πιο επικίνδυνος από τον κακοποιό».

Η διατύπωση του Νόμου και του πορίσματός του βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της μικροανάλυσης. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως όμως, ο Νόμος και το πόρισμά του έχουν εκτεταμένες επιπτώσεις μακροσκοπικού τύπου.

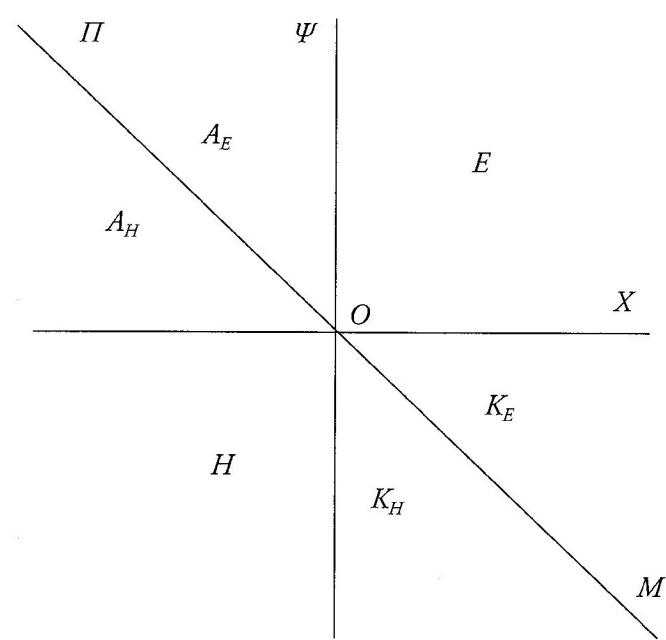
Το βασικό σημείο που δεν πρέπει να μας διαφεύγει είναι αυτό: το αποτέλεσμα της δράσης ενός απόλυτου κακοποιού (που παριστάνεται στη γραμμή ΟΜ της εικόνας 2) είναι καθαρά και απλά μία αναδιανομή πλούτου και/ή ευδαιμονίας. Ύστερα από την πράξη ενός τέλει κακοποιού, ο κακοποιός έχει ένα θετικό πρόσημο στο λογαριασμό του που είναι ευθέως ανάλογο με την αρνητική απόλυτη τιμή που προκάλεσε σε ένα άλλο άτομο. Η κοινωνία, ως σύνολο, ούτε ωφελείται ούτε ζημιώνεται. Αν όλα τα μέλη μίας κοινωνίας ήταν απόλυτοι κακοποιοί, τότε η κοινωνία θα παρέμενε στάσιμη, αλλά δε θα υπήρχαν μεγάλες καταστροφές. Όλη η ενέργεια θα αναλωνόταν σε μαζικές αναδιανομές πλούτου και ευδαιμονίας προς όφελος εκείνων που θα επέλεγαν να δράσουν. Αν όλα τα μέλη μιας κοινωνίας δρούσαν τακτικά με μία σειρά, τότε όχι μόνο η κοινωνία ως σύνολο αλλά και τα άτομα που την αποτελούν θα βρίσκονταν σε μία απόλυτα σταθερή κατάσταση χωρίς αλλαγές.

Όταν έχουμε να κάνουμε με ηλίθιους ανθρώπους, η κατάσταση είναι τελείως διαφορετική. Οι ηλίθιοι άνθρωποι προκαλούν ζημίες σε άλλους ανθρώπους, χωρίς αντιστάθμιση κερδών στο δικό τους λογαριασμό. Συνεπώς η κοινωνία ως σύνολο ζημιώνεται.

Το σύστημα αναφοράς, όπως αποτυπώνεται στα βασικά διαγράμματα, δείχνει πως ενώ όλες οι πράξεις των ατόμων που τοποθετούνται δεξιά της γραμμής ΠΟΜ (βλέπε εικόνα 3) συνεισφέρουν, αν και σε διαφορετικό βαθμό, στην ευημερία μιας κοινωνίας, οι πράξεις όλων των ατόμων που τοποθετούνται αριστερά της ίδιας γραμμής ΠΟΜ επιφέρουν την παρακμή της.

Με άλλα λόγια οι ανήμποροι με στοιχεία ευφυΐας (περιοχή Α, οι κακοποιοί με στοιχεία ευφυΐας (περιοχή Κ_Ε) και πάνω από όλους οι ευφυείς (περιοχή Ε) όλοι συμβάλλουν, αν και σε διαφορετικό βαθμό, στην περαιτέρω βελτίωση των συνθηκών μίας κοινωνίας. Αντίθετα, οι κακοποιοί με χαρακτηριστικά ηλιθιότητας (περιοχή Κ_Η) και οι ανήμποροι με χαρακτηριστικά ηλιθιότητας (περιοχή Α[^] καταφέρνουν να προσθέτουν στις[^] απώλειες που προκαλούν οι ηλίθιοι

άνθρωποι, αυξάνοντας έτσι την εκφυλιστική και καταστροφική δύναμη της τελευταίας ομάδας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Όλα αυτά οδηγούν σε ορισμένες σκέψεις αναφορικά με την αποδοτικότητα των κοινωνιών. Σύμφωνα με το Δεύτερο Βασικό Νόμο, το ποσοστό των ηλίθιων ανθρώπων είναι μία σταθερά η που δεν εξαρτάται από το χώρο, το χρόνο, τη φυλή, την τάξη ή οποιαδήποτε άλλη κοινωνικο-πολιτισμική ή ιστορική μεταβλητή. Θα ήταν σοβαρό σφάλμα να θεωρήσουμε πως ο αριθμός των ηλίθιων ανθρώπων σε μία φθίνουσα κοινωνία είναι μεγαλύτερος από εκείνον σε μία κοινωνία που προοδεύει. Και οι δύο τύποι των κοινωνιών μαστίζονται από το ίδιο ποσοστό ηλίθιων ατόμων. Η διαφορά μεταξύ των δύο κοινωνιών είναι πως σε μία κοινωνία που δεν αποδίδει:

- α) παρέχεται η δυνατότητα στα ηλίθια μέλη της κοινωνίας να αναλάβουν περισσότερες δραστηριότητες και να προβούν σε περισσότερες ενέργειες.
- β) μετατρέπεται η σύνθεση του μη ηλίθιου τομέα, με μείωση του πληθυσμού στις περιοχές E' A_E και K_E και ανάλογη αύξηση του πληθυσμού των περιοχών A_H και K_H.

Αυτή η θεωρητική υπόθεση επιβεβαιώνεται επαρκώς με διεξοδική ανάλυση περιπτώσεων από την Ιστορία. Μάλιστα η ιστορική ανάλυσή μας επιτρέπει να επαναδιατυπώσουμε τα θεωρητικά συμπεράσματα με πιο αντικειμενικό τρόπο και πιο παραστατικές λεπτομέρειες.

Είτε εξετάσουμε την κλασική, τη μεσαιωνική, τη σύγχρονη ή την τωρινή εποχή, το εντυπωσιακό γεγονός είναι πως οποιαδήποτε χώρα, η οποία προοδεύει, διαθέτει το αναπόφευκτο ποσοστό η ηλίθιων ατόμων. Ωστόσο οι χώρες που προοδεύουν διαθέτουν επίσης και ένα ασυνήθιστα υψηλό ποσοστό ευφυών ατόμων, τα οποία κατορθώνουν να κρατούν το ποσοστό η υπό έλεγχο και παράλληλα παράγουν αρκετά κέρδη για τον εαυτό τους και για τα άλλα μέλη του κοινωνικού συνόλου ώστε να διασφαλίζεται η πρόοδος.

Σε μία χώρα που έχει πάρει την κάτω βόλτα, το ποσοστό των ηλίθιων ανθρώπων εξακολουθεί να

ισούται με η· ωστόσο στον υπόλοιπο πληθυσμό παρατηρείται μεταξύ αυτών που κατέχουν την εξουσία μία δραματική εξάπλωση του πληθυσμού των κακοποιών με καλπάζουσα ηλιθιότητα (υποπεριοχή K_H του τεταρτημόριου K στην εικόνα 3) και μεταξύ όσων δε μετέχουν στην εξουσία μία εξίσου ανησυχητική αύξηση του πληθυσμού των ανήμπορων ατόμων (περιοχή A στο βασικό διάγραμμα). Τέτοιες μεταβολές στη σύνθεση του μη ηλίθιου πληθυσμού αναπόφευκτα ενισχύουν την καταστροφική δύναμη του ποσοστού η και καθιστούν την παρακμή αναπόφευκτη. Και η χώρα πάει κατά διαόλου.

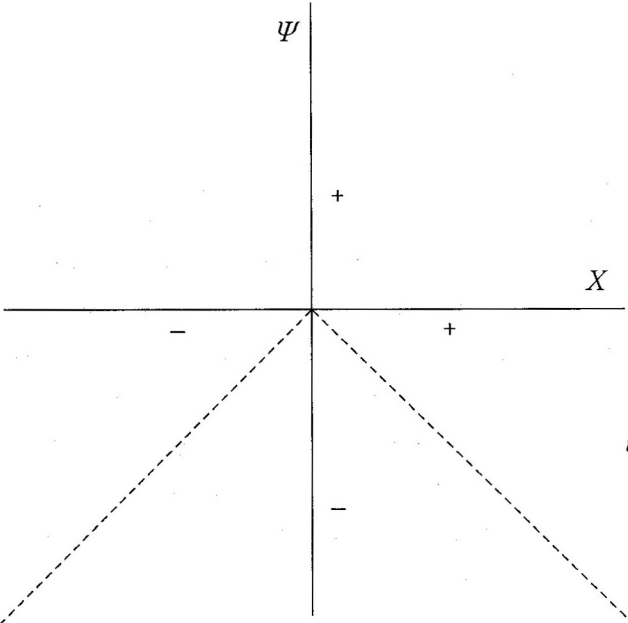
Παράρτημα

Στις ακόλουθες σελίδες ο αναγνώστης θα βρει ορισμένα βασικά διαγράμματα, τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει για να καταγράψει τις πράξεις ατόμων ή ομάδων με τις οποίες έρχεται σε επαφή την περίοδο αυτή. Αυτό θα δώσει τη δυνατότητα στον αναγνώστη να εξαγάγει χρήσιμες αξιολογήσεις των υπό έρευνα ατόμων ή ομάδων και θα του επιτρέψει να ακολουθήσει μία λογική πορεία δράσης.

ΟΝΟΜΑΤΑ

X =

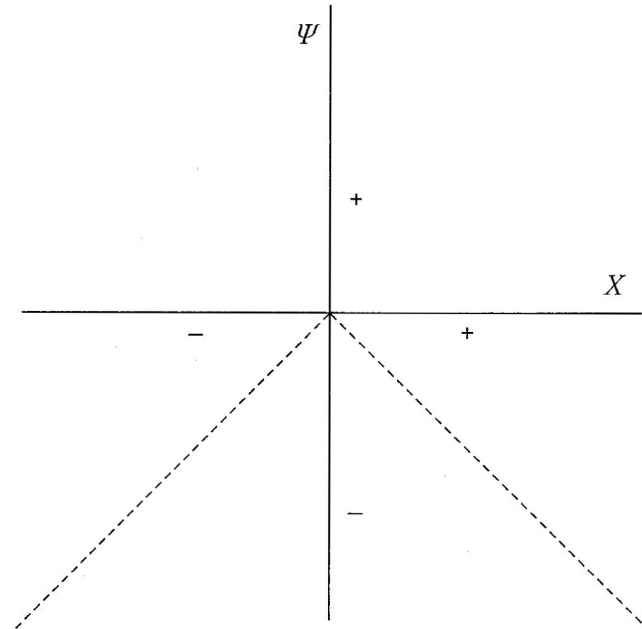
Ψ = (Ο αναγνώστης)

ΟΝΟΜΑΤΑ

X=

Ψ= (Ο αναγνώστης)

[1](#)

Mad Millers: Τρελοί Μυλωνάδες. (Σ.τ.Μ.)

[2](#)

Όρος της μουσικής. Σημαίνει κεφάλτα ή γρήγορα, αλλά όχι πολύ. (Σ.τ.Μ.,.)

[3](#)

Johann Christoph Friedrich von Shiller (1759-1805): Γερμανός ποιητής, φιλόσοφος, ιστορικός και δραματοουργός. Η φράση είναι από το θεατρικό έργο *Η Παρθένος της Ορλεάνης* {*Die Jungfrau von Orleans*). (Σ.τ.Μ..)

[4](#)

Φράση του Τόμας Καρλάιλ (1795-1881), σατιρικού συγγραφέα, δοκιμιογράφου και ιστορικού. Η φράση είναι από το σατιρικό διήγημα *Sartor Resartus* (*Ο Ράφτης Ξαναράβε-ταϊ*). (Σ.τ.Μ..) ^